

EINDEJAARSRAPPORTAGE 2023

Project Anna's Hoeve
© Rogier Reker, Provincie Noord-Holland

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Resultaat Eindejaarsrapportage	4
3. Toelichtingen op de afwijkingen per programma	6
3.1 Wonen en leven.....	7
3.2 Zorg.....	11
3.3 Werken	14
3.4 Bestuur	16
3.5 Financiën en grondexploitaties	20
4. Investerings	23
5. Overzicht van taakvelden per programma	25

1. Inleiding

De eindejaarsrapportage maakt deel uit van de planning & control cyclus van de gemeente Hilversum, zoals voorgeschreven in de financiële verordening. Het doel van de eindejaarsrapportage is om inzicht te verschaffen in de stand van de budgetten en het verwachte financiële resultaat aan het einde van het jaar. In de eindejaarsrapportage informeren wij u minimaal over financiële afwijkingen groter dan € 250.000 in lasten of baten per programma, en over belangrijke afwijkingen in de besteding van investeringskredieten ([financiële verordening 2022, artikel 7 lid 1](#)). Het vaststellen van deze rapportage draagt bij aan de rechtmatigheid van de jaarrekening in het kader van de accountantscontrole. De gerapporteerde financiële afwijkingen betreffen de afwijkingen zoals wij deze verwachten aan het einde van het begrotingsjaar.

Dit jaar laten de ontwikkelingen zien dat de begroting bijstelling nodig heeft vanwege aanpassingen als gevolg van circulaire, de onverwachte Tweede Kamerverkiezingen, toenemende kosten in het sociaal domein en veranderingen in de uitvoering van projecten. Daarnaast heeft de gemeente, vanwege de oorlog in Oekraïne, de taak op zich genomen om vluchtelingen uit Oekraïne op te vangen volgens de "Opvang Ontheemden Oekraïne"-regeling. Hierbij is de gemeente verantwoordelijk voor specifieke taken zoals de inrichting van de opvanglocatie, dienstverlening, en beveiliging, evenals algemene uitvoeringstaken zoals communicatie met de ontheemden en inwoners en het verstrekken van leefgeld. Het uitgangspunt is dat het kabinet de kosten die gemeenten en Veiligheidsregio's maken zal vergoeden. Nu blijkt dat voor dit jaar dat de baten vanuit het Rijk de uitgaven overtreffen. Dit heeft een voordeel tot gevolg en is als zodanig verwerkt in deze Eindejaarsrapportage. Ten tijde van de jaarrekening zal de raad worden voorgesteld het gerealiseerde voordeel te doteren aan de reserve Opvang Oekraïners.

Deze rapportage omvat de effecten voor het jaar 2023 van zowel de meicirculaire als de septembercirculaire 2023. De meerjarige aanpassingen als gevolg van de meicirculaire zijn al opgenomen in de begroting voor 2024. De meerjarige effecten van de septembercirculaire voor de jaren 2024-2027 zullen worden verwerkt tijdens de besluitvorming van de voorjaarsnota 2024. Budgetoverhevelingen van 2023 naar 2024 worden niet behandeld in deze rapportage. Eventuele budgetoverhevelingen worden betrokken bij de vaststelling van de jaarrekening 2023.

Bedragen x € 1.000
- is voordeel/+ is nadeel

Omschrijving	2023
Oorspronkelijke begroting 2023 - 2027	-985
Voorjaarsnota 2023	1.010
Begroting 2024 - 2027	0
Totaal na begroting 2024 - 2027	25
Raadsvoorstellen	0
Eindejaarsrapportage	-771
Totaal na Eindejaarsrapportage	-745

2. Resultaat Eindejaarsrapportage

Mutaties Eindejaarsrapportage

bedragen x € 1.000
- is voordeel/+ is nadeel

	lasten	baten	saldo
Programma's			
01 Wonen en leven	7.422	-13.046	-5.624
02 Zorg	33.504	-35.050	-1.546
03 Werken	8.440	-700	7.740
04 Bestuur	1.932	17	1.949
05 Financiën en grondexploitatie	1.182	-12.350	-11.168
Resultaat voor mutatie reserves	52.479	-61.129	-8.650
Reserves			
01 Wonen en leven	7.600	0	7.600
02 Zorg	279	0	279
Mutaties reserves	7.879	0	7.879
Resultaat na mutaties reserves	60.358	-61.129	-771

Het resultaat van de voorgestelde wijzigingen in deze eindejaarsrapportage resulteert, voor reservemutaties, in een voordelig bedrag van € 8,7 miljoen. Er wordt voorgesteld om € 7,9 miljoen toe te voegen aan de reserves. Na reservemutatie resulteert het saldo van de voorgestelde wijzigingen in deze eindejaarsrapportage, in een bedrag van € 771.000 voordelig. Aan de raad wordt voorgesteld de begroting hiervoor te wijzigen.

Gedetailleerde uitleg van alle wijzigingen is te vinden in hoofdstuk 3 "Toelichting op de afwijkingen per programma". Vervolgens wordt de herziene begroting en meerjarenraming weergegeven na deze voorgestelde wijzigingen, inclusief het saldo van lasten en batens per programma en mutaties in de reserves.

Reserves

Er wordt voorgesteld om € 7,9 miljoen toe te voegen aan de reserves. De mutaties hebben betrekking op de oprichting en toevoeging van € 7,6 miljoen aan de bestemmingsreserve Gooise Natuurreservaat en een toevoeging van afgerond € 279.000 aan de reserve voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne als gevolg van de meicirculaire .

Investerings

Door interne en externe factoren is het soms noodzakelijk investeringskredieten tussentijds bij te stellen ofwel te actualiseren. De raad wordt voorgesteld om de kredieten te verhogen met afgerond €0,2 miljoen. Deze stijging is toe te rekenen aan het project 1e kanaalbrug.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de bijstellingen op de investeringen per programma. Hoofdstuk 4 "Investerings" bevat een toelichting op de voorgestelde wijzigingen in het investeringsprogramma.

bedragen x € 1.000
- is verlaging/+ is verhoging

Programma	Voorgestelde wijziging
Programma 1: Wonen en Leven	200
Programma 2: Werken	0
Programma 3: Zorg	0
Programma 4: Bestuur	0
Programma 5: Financiën en Grondexploitaties	0
Totaal bedrag bijstellingen	200

Totaal na Eindejaarsrapportage

bedragen x € 1.000
- is voordeel/+ is nadeel

	lasten	baten	saldo
Programma's			
00 Kostenplaatsen	0	0	0
01 Wonen en leven	85.952	-50.174	35.778
02 Zorg	137.359	-41.192	96.167
03 Werken	75.991	-34.703	41.289
04 Bestuur	61.728	-2.369	59.358
05 Financiën en grondexploitaties	10.636	-247.017	-236.381
Resultaat voor mutatie reserves	371.666	-375.455	-3.790
Reserves			
01 Wonen en leven	13.196	-1.334	11.863
02 Zorg	279	0	279
03 Werken	0	-350	-350
04 Bestuur	38	0	38
05 Financiën en grondexploitaties	254	-9.039	-8.785
Mutaties reserves	13.767	-10.723	3.044
Resultaat na mutaties reserves	385.433	-386.178	-745

3. Toelichtingen op de afwijkingen per programma

De eindejaarsrapportage informeert de raad over financiële afwijkingen van tenminste meer dan € 250.000 in zowel lasten als baten per programma voor het begrotingsjaar. De eindejaarsrapportage legt daarmee de nadruk op financiële aspecten en streeft naar een nauwkeurige inschatting van het verwachte resultaat aan het einde van het jaar. In dit hoofdstuk worden de afwijkingen per programma toegelicht. Het betreft de programma's:

- Wonen en Leven
- Zorg
- Werken
- Bestuur
- Financiën en Grondexploitaties

3.1 Wonen en leven

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000
- is voordeel/+ is nadeel

Omschrijving	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023
Aanvullen spaarvoorziening riolering	652	0	652
Bij de jaarstukken 2022 was de spaarvoorziening riolering niet toereikend om de boekwaarde van de gerealiseerde vervangingsinvesteringen voor de riolen af te boeken. In lijn met de aanbevelingen van de accountant bij de jaarrekening 2022 wordt hiervoor extra gedoteerd aan de spaarvoorziening.			
Actualisatie kapitaallasten 2023	235	0	235
<p>De belangrijkste reden voor de financiële afwijking wordt veroorzaakt door het feit dat kredieten die in 2022 zijn afgesloten leiden tot kapitaallasten in 2023. In 2022 werden er minder kredieten afgesloten dan oorspronkelijk begroot, vooral voor onderwijshuisvesting en sportaccommodaties, wat in 2023 resulteert in een voordeel van € 700.000.</p> <p>Daarnaast zijn er andere voor- en nadelen die elkaar grotendeels opheffen:</p> <p>a) Een nadeel van € 95.000 door het afschrijven van de resterende boekwaarde van verkochte activa.</p> <p>b) Kapitaallasten voor nieuwe initiatieven op basis van het coalitieakkoord, zoals het verbeteren van de verkeersveiligheid voor voetgangers en fietsers en fietsveiligheid rondom scholen, waarvoor nog geen uitgaven zijn gedaan, wat leidt tot een voordeel van € 50.000.</p> <p>c) Financiële afwijkingen met betrekking tot rioleringskosten ten opzichte van de begroting worden verrekend met de egalisatievoorziening riolering, wat resulteert in een voordeel van € 45.000 voor de kapitaallasten.</p> <p>Het voordeel van afgerond € 700.000 heeft effect op een viertal programma's:</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: Nadeel € 235.000</p> <p>Programma 2 Zorg: Voordeel € 370.000</p> <p>Programma 4 Bestuur: Nadeel € 229.000</p> <p>Programma 5 Financiën en Grondexploitaties: Voordeel € 793.000</p>			
Beëindiging contract Gladheidsbestrijding	200	0	200
In de voorjaarsnota bent u geïnformeerd over de beëindiging van het contract met SBS/Tomingroep voor de gladheidsbestrijding. De gemeente heeft een andere partij gevonden die deze taak gaat uitvoeren. Als gevolg hiervan heeft de gemeente extra kosten moeten maken voor de overname van materieel van SBS, de opslag voor het overgenomen materieel op het MOB terrein en het geschikt maken van het materieel van de nieuwe opdrachtnemer.			
Bestemmingsreserve Gooise Natuureservaat	7.600	-7.600	0
Sinds 1 januari 2021 maken de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam geen deel meer uit van het Gooise Natuureservaat (hierna aangeduid als GNR). Dit betekent dat zij niet langer onderdeel zijn van het bestuur van het GNR en ook geen financiële bijdrage – als participant – aan het GNR meer leveren. De Gooise gemeenten Hilversum, Huizen, Laren, Gooise Meren en Blaricum nemen de verplichtingen van Amsterdam en de provincie Noord-Holland over. De uittreedovereenkomsten die door alle participanten zijn overeengekomen bevat een uittreedsom met als doel de verhoogde bijdrage aan het GNR te compenseren. Op 22 juni 2023 heeft het bestuur van het GNR besloten om de vijf overgebleven participanten voor te stellen om het resterende deel van de uittreedsommen te verdelen naar rato van het aantal inwoners op 1 januari 2021. Voor Hilversum gaat het om een bedrag van € 7,6 miljoen. De raad is hierover op 11 juli 2023 geïnformeerd middels een collegebrief en op 20 september 2023 middels een BVS. Met de eindejaarsrapportage wordt aan de raad voorgesteld een reserve te vormen, dit bedrag hierin te storten en de komende jaren in te zetten als dekking voor de verhoging van de participantenbijdrage in 2024 en verder. Met de voorjaarsnota 2024 wordt de onttrekking meerjarig verwerkt.			
Bruisend Hart	-100	0	-100
In juli is het programma van eisen voor het stedenbouwkundig plan "Bruisend Hart" vastgesteld. In oktober vond een informatiebijeenkomst over verkeer plaats, gevolgd door een brede participatiebijeenkomst in november. Medio december wordt het stedenbouwkundig plan gepresenteerd, waarop de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) kan adviseren. Dankzij de lagere kosten voor het onderzoek en het initiële ontwerp van de fietsenstalling, zal een deel van het budget niet worden gebruikt, wat resulteert in een incidenteel voordeel van € 100.000 in 2023. Verwacht wordt dat in 2024 het volledige bedrag van 200.000 euro zal worden besteed, omdat dan tegelijkertijd wordt gewerkt aan het stedenbouwkundig plan, het beeldkwaliteitsplan en het omgevingsplan.			

Energiebesparingsprogramma woningen	75	-75	0
De gemeente ontvangt van de provincie Noord-Holland middelen uit de uitvoeringsregeling Energiebesparingsprogramma woningen. Deze middelen worden ingezet voor de realisatie van verduurzamingsadviezen voor woningeigenaren via het Hilversums Isolatie Programma.			
Exploatievergoeding sporthallen en zwembad	54	0	54
Bij de overgang van exploitant Optisport naar Sportfondsen is verzuimd om de laatste maand (juli 2022) subsidie aan Optisport uit te betalen. Daardoor is € 54.000 subsidie alsnog betaald in het jaar 2023.			
Gevolgen meicirculaire 2023	114	0	114
De meicirculaire heeft gevolgen voor zowel de inkomsten van de gemeente als de uitgaven van de gemeente. De middelen die voortvloeien uit de meicirculaire worden als baten geboekt in programma 5 en vervolgens verdeeld over de diverse programma's: Programma 1 Wonen en Leven: Lasten € 114.000 Programma 2: Zorg: lasten € 1.118.700 Programma 3 Werken: lasten 1.571.000 Programma 4 Bestuur: Lasten € 17.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitatie: Baten € 3.396.000			
HOV-contracten	1.300	-1.300	0
De uitvoering van de HOV-contracten loopt volgens planning, de vertraging van de afgelopen jaar wordt dit jaar ingehaald. Deze contracten worden in opdracht en voor rekening van de provincie Noord-Holland uitgevoerd door de gemeente Hilversum. We verwachten € 1,3 mln. aan kosten, daarom worden de lasten en baten in begroting met € 1.300.000 verhoogd.			
Kabels en leidingen	400	-400	0
Dit jaar worden door nuts- en telecombedrijven meer werkzaamheden uitgevoerd aan hun ondergrondse voorzieningen. Hierdoor nemen de kosten voor herstelwerkzaamheden aan het straatwerk toe. Daar staat tegenover dat ook de inkomsten aan leges en vergoeding voor straatwerkkosten zullen toenemen.			
Parkeerinkomsten garages en straat parkeren	0	-290	-290
In 2023 wordt een gunstige financiële aanpassing verwacht van ongeveer € 290.000. Deze afwijking wordt veroorzaakt door een positief effect van € 440.000 op straat parkeren en een negatief effect van € 150.000 op parkeerinkomsten uit garages.			
Reallocatie budget Sanering Circusterrein	500	0	500
Bij de voorjaarsnota 2023 is het meerjarige budget t.b.v. de bodemsanering op het Circusterrein abusievelijk begroot in programma 5 'Financiën en Grondexploitatie'. Echter worden deze werkzaamheden uitgevoerd in het kader van milieubeheer t.b.v wonen en leefomgeving. Daarom wordt middels deze wijziging het budget herschikt van programma 5 'Financiën en Grondexploitatie' naar programma 1 'Wonen en Leven'. Het betreft daarmee een budgetneutrale wijziging. Programma 1 Wonen en Leven: + € 500.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitatie: - € 500.000			
Regio Gooi en Vechtstreek jaarrekening 2022 en bestuursrapportage 2023	47	0	47
Op 7 september 2023 heeft het algemeen bestuur van de Regio Gooi en Vechtstreek (Regio) besloten om van het resultaat over 2022 voor € 2,5 miljoen te restitueren aan de deelnemende gemeenten. Hierin is de door Hilversum ingediende zienswijze grotendeels overgenomen. De voorlopige vertaling van deze restitutie naar gemeenten laat zien dat Hilversum € 800.000 terug krijgt. Op dezelfde dag heeft het algemeen bestuur van de Regio eveneens de bestuursrapportage 2023 vrijgegeven voor zienswijze van de Raden. Deze bestuursrapportage laat een groot nadeel zien. Voor Hilversum betreft het een nadeel van € 1,2 miljoen. Hiervan heeft € 700.000 betrekking op het doelgroepenvervoer. De lasten stijgen door meer vervoersbewegingen, een hogere NEA-index en een andere tariefstructuur op het leerlingenvervoer. Daarnaast heeft de Regio, naast een aantal kleine aanpassingen, de vastgestelde CAO verwerkt, wat tot een nadeel leidt van € 500.000. Per saldo leidt de verwerking van de jaarrekening en de bestuursrapportage van de Regio tot een nadeel van € 400.000 voor de gemeente Hilversum. Het nadeel van afgerond € 400.000 heeft effect op de volgende programma's: Programma 1 Wonen en Leven: Nadeel € 47.000 Programma 2 Zorg: Nadeel € 296.000 Programma 3 Werken: Nadeel € 18.000 Programma 4 Bestuur: Nadeel € 39.000			

Septembercirculaire 2023	4	0	4
<p>De septembercirculaire van het Gemeentefonds heeft invloed op zowel de inkomsten als de uitgaven van de gemeente. Na verwerking van alle wijzigingen resulteert er voor 2023 een positief effect van € 1,120 miljoen. De Raad is op de hoogte gesteld van de verwerking van de septembercirculaire 2023 via raadsinformatiebrief 2023-81. De middelen die voortvloeien uit de septembercirculaire worden als baten geboekt in programma 5 en vervolgens, waar nodig, verdeeld over de diverse programma's:</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: Lasten € 4.000 Programma 2: Zorg: Lasten € 519.000 (met name loon en prijscompensatie) Programma 3 Werken: Lasten 4.450.500 (met name energiecompensatietoeslag 2023) Programma 4 Bestuur: Lasten € 7.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitatie: Baten € 6.100.500</p>			
SPUK Specifieke uitkeringen en overige bijdragen - Programma Wonen en leven	3.381	-3.381	0
<p>Afgelopen periode is een stijging te zien van het aantal specifieke uitkeringen (SPUKs). Een SPUK is een rijksregeling waar de uitgaven onder bepaalde voorwaarden worden bekostigd door het Rijk. Middels losse beschikkingen worden deze middelen aan de gemeente toegekend. Uitgangspunt bij deze regelingen is dat deze saldo neutraal worden uitgevoerd. Daarnaast loopt de uitvoering vaak over enkele jaren. Om te voorkomen dat de uitvoering van deze regelingen tot (grote) verschillen in de jaarrekening leiden wordt voorgesteld de verwachte lasten en baten te verwerken in de begroting. Het gaat om de volgende SPUK's en overige bijdragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klimaat en energiebeleid (CDOKE): €1.200.000 • Proeftuin aardgasvrijewijken (PAW): €750.000 • Brede SPUK 2023-2026: €559.000 (zie ook RIB 2023-77) • Meerkosten energie openbare zwembaden (MEOZ): €539.000 • Lokale aanpak isolatie (LAI): €170.000 • Sportakkoord 2019-2022: €94.000 • IJsbanen en zwembaden (IJZ): €69.000 			
Stelpost verduurzaming gemeentelijke panden	70	0	70
<p>In het jaarverslag van 2019 is een voorstel voor herbestemming goedgekeurd, gericht op het financieren van duurzaamheidsmaatregelen voor gemeentelijke gebouwen welke worden verhuurd aan derden. Dit was bedoeld als een rendabel krediet, waarbij de investering zou worden terugverdiend door middel van huurverhogingen of energiebesparingen. In de begroting was een stelpost van € 70.000 opgenomen als verwachte kostenverlaging. Omdat de duurzaamheidsmaatregelen in 2023 niet kunnen worden uitgevoerd, kunnen de besparingen ook niet worden gerealiseerd. In 2023 zijn energie-audits uitgevoerd voor gemeentelijk vastgoed dat niet wordt afgestoten. In de toekomst wordt onderzocht welke gemeentelijke gebouwen kunnen worden verduurzaamd.</p>			
Toenemende energielasten	313	0	313
<p>De energiemarkt voor gas en elektra is erg in beweging geweest en de prijzen zijn het afgelopen jaar explosief gestegen ten opzichte van 2021. In de voorjaarsnota 2023 is de te ontvangen compensatie via het rijk, verwerkt in de begroting. Voor zover wij nu kunnen inschatten, blijft er aan het einde van het jaar nog een tekort over van afgerond € 550.000 ten opzichte van de begroting 2023. Het huidige energiecontract heeft een looptijd van oktober 2022 tot en met 31 december 2023. Dit jaar wordt samen met de andere gemeenten uit regio Gooi en Vechtstreek een nieuwe aanbesteding gehouden voor een vervolgcontract na 2023. In de voorjaarsnota wordt de begroting, op basis van het nieuwe contract, bijgesteld.</p> <p>Het nadeel van afgerond € 550.000 heeft effect op de volgende programma's: Programma 1 Wonen en Leven: Nadeel € 313.000 Programma 2 Zorg: Nadeel € 33.000 Programma 4 Bestuur: Nadeel € 25.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitatie: Nadeel € 179.000</p>			
Uitvoeringsplan mensenhandel 2023	45	0	45
<p>Op 18 juli is de raad geïnformeerd over het uitvoeringsplan Mensenhandel 2023 - 2024 Hilversum. Het uitvoeringsplan richt zich op de strijd tegen mensenhandel door actief in te zetten op preventie, opsporing en bestrijding van mensenhandel en dat we zorgdragen voor een effectieve bescherming en ondersteuning van de slachtoffers. De financiële effecten zijn al verwerkt in de begroting, middels deze boeking worden de budgetten op de correcte plek in de begroting gealloceerd. Het betreft daarmee een budgetneutrale bijsturing.</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: + € 45.000 Programma 4 Bestuur: - € 45.000</p>			

Uitvoeringsplan mobiliteit wijzigingen 2023	81	0	81
De raad heeft op 19 juli 2023 het Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsvisie 2040 vastgesteld. Hiermee wordt richting 2040 ingezet op het verbeteren van de bereikbaarheid en op groene, duurzame, innovatieve en veilige mobiliteit. De financiële kaders voor de jaren 2024 en verder zoals opgenomen in het raadsvoorstel zijn verwerkt in de begroting 2024. Middels deze wijziging worden ook de financiële effecten voor het jaar 2023 verwerkt in de begroting 2023.			
Verkeersmaatregelen 1e kanaalbrug	50	0	50
De overschrijding van ongeveer € 50.000 is het gevolg van extra noodzakelijke verkeersbeperkende maatregelen voor het gebruik van de 1e kanaalbrug, die begin 2024 wordt vervangen. Recentelijk is geconstateerd dat de brug in slechtere staat verkeert en dat de eerder ingestelde beperkingen moeten worden uitgebreid. Een groot deel van de overschrijding wordt veroorzaakt door de inzet van verkeersregelaars gedurende een groot deel van de dag, vooral om toezicht te houden op de naleving van deze uitgebreidere beperkingen.			
Totaal verschillen	15.022	-13.046	1.976

3.2 Zorg

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000
- is voordeel/+ is nadeel

Omschrijving	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023
Actualisatie kapitaallasten 2023	-370	0	-370
<p>De belangrijkste reden voor de financiële afwijking wordt veroorzaakt door het feit dat kredieten die in 2022 zijn afgesloten leiden tot kapitaallasten in 2023. In 2022 werden er minder kredieten afgesloten dan oorspronkelijk begroot, vooral voor onderwijshuisvesting en sportaccommodaties, wat in 2023 resulteert in een voordeel van € 700.000. Daarnaast zijn er andere voor- en nadelen die elkaar grotendeels opheffen:</p> <p>a) Een nadeel van € 95.000 door het afschrijven van de resterende boekwaarde van verkochte activa.</p> <p>b) Kapitaallasten voor nieuwe initiatieven op basis van het coalitieakkoord, zoals het verbeteren van de verkeersveiligheid voor voetgangers en fietsers en fietsveiligheid rondom scholen, waarvoor nog geen uitgaven zijn gedaan, wat leidt tot een voordeel van € 50.000.</p> <p>c) Financiële afwijkingen met betrekking tot rioleringskosten ten opzichte van de begroting worden verrekend met de egalisatievoorziening riolering, wat resulteert in een voordeel van € 45.000 voor de kapitaallasten.</p> <p>Het voordeel van afgerond € 700.000 heeft effect op een viertal programma's: Programma 1 Wonen en Leven: Nadeel € 235.000 Programma 2 Zorg: Voordeel € 370.000 Programma 4 Bestuur: Nadeel € 229.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitatie: Voordeel € 793.000</p>			
Extra huurinkomsten	0	-77	-77
<p>Vooruitlopend op de te verwachten verkopen in 2023 zijn de huurinkomsten en lasten verwijderd uit de begroting. Voor de panden Badhuislaan 10-1 en 10-3, Rigelstraat 53 en Vaartweg 43C zijn nog huurinkomsten ontvangen in 2023. Dit leidt tot een incidentele extra opbrengst van € 77.000.</p>			
Gevolgen meicirculaire 2023	1.187	0	1.187
<p>De meicirculaire heeft gevolgen voor zowel de inkomsten van de gemeente als de uitgaven van de gemeente. De middelen die voortvloeien uit de meicirculaire worden als baten geboekt in programma 5 en vervolgens verdeeld over de diverse programma's:</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: Lasten € 114.000 Programma 2: Zorg: lasten € 1.118.700 Programma 3 Werken: lasten 1.571.000 Programma 4 Bestuur: Lasten € 17.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitatie: Baten € 3.396.000</p>			
Jeugd tekort 2023	2.073	-73	2.000
<p>Het oorspronkelijke budget van € 25,6 miljoen is ontoereikend. De kosten stijgen naar verwachting tot € 27,6 miljoen in 2023, wat resulteert in een tekort van € 2 miljoen in 2023. Het nadeel komt voort uit verdere stijging van zware zorg (verblijf e.d.), welke met name wordt ingezet door gecertificeerde instellingen. De invloed van de gemeente hierop is beperkt. Ook het in 2021 aangepaste woonplaatsbeginsel draagt bij aan de gestegen lasten. Daarnaast zijn de mogelijke interventies door de gemeente beperkt omdat de jeugdwet een opendeinde regeling betreft. De hoge bedragen en de vele variabelen maakt dat kleine afwijkingen in de aannames bij het prognosticeren grote effecten kunnen hebben. Hierdoor kunnen ramingen ten opzichte van de werkelijkheid afwijken. Ook is het vooralsnog niet mogelijk om te bepalen in welke mate de effecten structureel zijn. Ten tijde van de eindverantwoording 2023 is er derhalve pas zekerheid. We zien dat de problematiek toeneemt, waardoor meer dan voorheen indicaties met verblijf worden afgegeven met intensieve begeleiding. In sommige gevallen kunnen de kosten per jaar op lopen tot wel € 150.000 per kind.</p>			

Omzetting en doorbelasting naar taakveld overheveling fte SD	56	0	56
<p>Binnen het sociaal domein heeft een formatiewijziging plaatsgevonden. Het gaat om 0,67 fte adviseur III, die ondergebracht wordt bij het team Sociaal Beleid, onderdeel van het Sociaal Domein. Het betreft een budgetneutrale mutatie waarbij de formatie wordt overgeheveld van programma 4 bestuur naar programma 2 zorg.</p> <p>Programma 2 Zorg: + € 56.000 Programma 4 Bestuur: - € 56.000</p>			
Opvang ontheemden Oekraïne	28.141	-32.552	-4.411
<p>Conform de Regeling opvang ontheemden Oekraïne vangt de gemeente Oekraïners op. Het uitgangspunt van het Rijk is dat de rijksvergoedingen kostendekkend moeten zijn. In de Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne heeft het Rijk uiteengezet welke type vergoedingen de gemeente voor deze taken ontvangt. In deze eindejaarsrapportage zijn, voor zover mogelijk, de in 2023 verwachte lasten en baten verwerkt. De baten worden, op basis van de bekostigingsregeling, geraamd op € 26,9 miljoen. Deze vergoeding wordt ingezet ter dekking van de exploitatie en beheer van de gemeentelijke opvanglocaties (€ 17,8 miljoen), uitvoeringskosten programmateam (€ 2,0 miljoen), kosten hotelopvang (€ 2,6 miljoen), de uitkering van leefgeld in de particuliere opvang en gemeentelijke opvanglocaties (€ 1,2 miljoen) en eerste opvangonderwijs aan Oekraïense leerlingen (€ 0,4 miljoen). Het saldo van baten en lasten eind 2023 worden geraamd op € 2,9 miljoen (voordeel). Daarnaast ontvangen wij middelen (€ 1,5 miljoen) voor het herstellen in originele staat (ontmantelingskosten) van de opvanglocaties Thebe en Anton Philipsweg bij einde huurovereenkomst. Op dit moment wordt er in opdracht van het Ministerie een kostenonderzoek uitgevoerd naar de uitgaven rondom de opvang van Oekraïners. De verwachting is dat het budget naar beneden zal worden bijgesteld. In verband met de onzekerheid die het lopende kostenonderzoek met zich meebrengt zal bij de jaarrekening worden voorgesteld om het voordeel van 4,4 miljoen te storten in de reserve opvang Oekraïners. Verder worden de transitiekosten (verbouwing) in 2023 (€ 4,2 miljoen) van de opvanglocaties Thebe en Anton Philipsweg volledig vergoed door het Rijk.</p>			
Regio Gooi en Vechtstreek jaarrekening 2022 en bestuursrapportage 2023	296	0	296
<p>Op 7 september 2023 heeft het algemeen bestuur van de Regio Gooi en Vechtstreek (Regio) besloten om van het resultaat over 2022 voor € 2,5 miljoen te restitueren aan de deelnemende gemeenten. Hierin is de door Hilversum ingediende zienswijze grotendeels overgenomen. De voorlopige vertaling van deze restitutie naar gemeenten laat zien dat Hilversum € 800.000 terug krijgt. Op dezelfde dag heeft het algemeen bestuur van de Regio eveneens de bestuursrapportage 2023 vrijgegeven voor zienswijze van de Raden. Deze bestuursrapportage laat een groot nadeel zien. Voor Hilversum betreft het een nadeel van € 1,2 miljoen. Hiervan heeft € 700.000 betrekking op het doelgroepenvervoer. De lasten stijgen door meer vervoersbewegingen, een hogere NEA-index en een andere tariefstructuur op het leerlingenvervoer. Daarnaast heeft de Regio, naast een aantal kleine aanpassingen, de vastgestelde CAO verwerkt, wat tot een nadeel leidt van € 500.000. Per saldo leidt de verwerking van de jaarrekening en de bestuursrapportage van de Regio tot een nadeel van € 400.000 voor de gemeente Hilversum.</p> <p>Het nadeel van afgerond € 400.000 heeft effect op de volgende programma's:</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: Nadeel € 47.000 Programma 2 Zorg: Nadeel € 296.000 Programma 3 Werken: Nadeel € 18.000 Programma 4 Bestuur: Nadeel € 39.000</p>			
Septembercirculaire 2023	519	0	519
<p>De septembercirculaire van het Gemeentefonds heeft invloed op zowel de inkomsten als de uitgaven van de gemeente. Na verwerking van alle wijzigingen resulteert er voor 2023 een positief effect van € 1,120 miljoen. De Raad is op de hoogte gesteld van de verwerking van de septembercirculaire 2023 via raadsinformatiebrief 2023-81. De middelen die voortvloeien uit de septembercirculaire worden als baten geboekt in programma 5 en vervolgens, waar nodig, verdeeld over de diverse programma's:</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: Lasten € 4.000 Programma 2: Zorg: Lasten € 519.000 (met name loon en prijscompensatie) Programma 3 Werken: Lasten 4.450.500 (met name energievergoeding 2023) Programma 4 Bestuur: Lasten € 7.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitaties: Baten € 6.100.500</p>			
Servicekosten Lopes Diaslaan	87	-87	0
<p>Door hogere kosten voor het gas, en een afrekening uit 2022 van € 23.000, zijn de servicekosten voor de Lopes Diaslaan 85 € 87.000 hoger dan geraamd. De extra lasten worden doorberekend aan de huurders, drie scholen, waardoor de inkomsten met hetzelfde bedrag worden verhoogd.</p>			

SPUK Specifieke uitkeringen en overige bijdragen - Programma Zorg	1.798	-1.798	0
<p>Afgelopen periode is een stijging te zien van het aantal specifieke uitkeringen (SPUKs). Een SPUK is een rijksregeling waar de uitgaven onder bepaalde voorwaarde worden bekostigd door het Rijk. Middels losse beschikkingen worden deze middelen aan de gemeente toegekend. Uitgangspunt bij deze regelingen is dat deze saldo neutraal worden uitgevoerd. Daarnaast loopt de uitvoering vaak over enkele jaren. Om te voorkomen dat de uitvoering van deze regelingen tot (grote) verschillen in de jaarrekening leiden wordt voorgesteld de verwachte lasten en baten te verwerken in de begroting. Het gaat om de volgende SPUK's</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brede SPUK 2023-2026: €929.000 (zie ook RIB 2023-77) • Inburgering: €150.000 • Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden: €300.000 • Toeslagaffaire: €150.000 • Informatiepunten Digitale Overheid: €87.000 • Lokale preventieakkoorden: €55.000 • Onderwijsroute: €50.000 • Kleine subsidies en overige bijdragen in de kosten: €77.000 			
Toenemende energielasten	33	0	33
<p>De energiemarkt voor gas en elektra is erg in beweging geweest en de prijzen zijn het afgelopen jaar explosief gestegen ten opzichte van 2021. In de voorjaarsnota 2023 is de te ontvangen compensatie via het rijk, verwerkt in de begroting. Voor zover wij nu kunnen inschatten, blijft er aan het einde van het jaar nog een tekort over van afgerond € 550.000 ten opzichte van de begroting 2023. Het huidige energiecontract heeft een looptijd van oktober 2022 tot en met 31 december 2023. Dit jaar wordt samen met de andere gemeenten uit regio Gooi en Vechtstreek een nieuwe aanbesteding gehouden voor een vervolgcontract na 2023. In de voorjaarsnota wordt de begroting, op basis van het nieuwe contract, bijgesteld.</p> <p>Het nadeel van afgerond € 550.000 heeft effect op de volgende programma's:</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: Nadeel € 313.000 Programma 2 Zorg: Nadeel € 33.000 Programma 4 Bestuur: Nadeel € 25.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitatie: Nadeel € 179.000</p>			
WMO ontwikkelingen 2023	-37	-463	-500
<p>Ten aanzien van de maatwerkvoorzieningen wordt per saldo een voordeel verwacht van €100.000. Hierbij wordt het voordeel met name verklaard minder woningaanpassingen dan begroot. Woning aanpassingen zijn veelal grote uitgaven, maar komen minder vaak voor. Hierdoor fluctueren de jaarlijkse uitgaven. De verwachte uitgaven 2023 zijn lager dan gemiddeld. Ten aanzien van de zorg ondersteuning wordt een voordeel verwacht van €400.000. Dit voordeel wordt met name bepaald door huishoudelijke hulp en begeleiding. Ten aanzien van het voordeel op begeleiding komt dit naar verwachting mede voort uit de ingezette beweging van zorg naar algemene voorzieningen (Wijkteams). Per saldo resteert een voordeel van €500.000. De hoge bedragen en de vele variabelen maakt dat kleine afwijkingen in de aannames bij het prognosticeren grote effecten kunnen hebben. Hierdoor kunnen ramingen ten opzichte van de werkelijkheid afwijken. Ook is het vooralsnog niet mogelijk om te bepalen in welke mate de effecten structureel zijn. Ten tijde van de eindverantwoording 2023 is er derhalve daarom pas zekerheid.</p>			
Totaal verschillen	33.783	-35.050	-1.267

3.3 Werken

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000
- is voordeel/+ is nadeel

Omschrijving	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023
Definitief Buigbudget 2023	1.400	200	1.600
<p>De gemeente Hilversum ontvangt al enige jaren minder geld van het Rijk voor de bijstandsuitkeringen dan de gemeente uitgeeft. In de begroting 2023 is uitgegaan van een tekort van € 1.140.000. We zien echter dat het aantal mensen in de uitkering minder snel daalt dan het landelijk gemiddelde en waarmee we in de begroting rekening hielden. Dit heeft als gevolg dat we zowel op de lasten als de baten te maken krijgen met nadelen. Op de lasten wordt een nadeel van €1.400.000 verwacht. Zoals gebruikelijk is in september het definitieve BUIG-budget bekend geworden. Landelijk dalen het aantal mensen in de uitkering sneller dan in de gemeente Hilversum. Dit heeft een nadeel op de baten van € 600.000 tot gevolg. Onder voorwaarden kan met het verwachte tekort aanspraak gemaakt worden op de vangnetregeling. Met de vangnetregeling is een getrapte compensatie mogelijk. De verwachte compensatie vanuit de vangnetregeling is € 400.000 (baten). Per saldo betekent dit een nadeel van € 1.600.000 ten opzichte van de begroting.</p>			
Gevolgen meicirculaire 2023	1.571	0	1.571
<p>De meicirculaire heeft gevolgen voor zowel de inkomsten van de gemeente als de uitgaven van de gemeente. De middelen die voortvloeien uit de meicirculaire worden als baten geboekt in programma 5 en vervolgens verdeeld over de diverse programma's:</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: Lasten € 114.000 Programma 2: Zorg: lasten € 1.118.700 Programma 3 Werken: lasten 1.571.000 Programma 4 Bestuur: Lasten € 17.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitaties: Baten € 3.396.000</p>			
Ondernemingsklimaat	100	0	100
<p>Er worden verschillende subsidierelaties onderhouden met belangrijke partners in de stad zoals Hilversum Marketing, ondernemersverenigingen, Stichting Hilversum Centrum en Media Perspectives. Op het beleidsveld Economie en Media is in totaal € 100.000 meer aan subsidie verstrekt, ten opzichte van de begroting, vanwege o.a. de stijgende lasten. Deze hebben een doorwerking in de subsidieaanvragen. Daarbij zorgen de ambities op het beleidsveld Economie en Media in 2023, naar verwachting ook in de jaren erna, dat er zeer waarschijnlijk op overige budgetten aanzienlijk minder ruimte is op de subsidiebudgetten. Om die reden wordt per eind 2023 een nadeel van circa € 100.000 voorzien. De insteek is dat dit structurele subsidietekort aan budget bij de Voorjaarsnota 2024 wordt geadresseerd middels een aanmelding voor aanvullend budget.</p>			
Regio Gooi en Vechtstreek jaarrekening 2022 en bestuursrapportage 2023	18	0	18
<p>Op 7 september 2023 heeft het algemeen bestuur van de Regio Gooi en Vechtstreek (Regio) besloten om van het resultaat over 2022 voor € 2,5 miljoen te restitueren aan de deelnemende gemeenten. Hierin is de door Hilversum ingediende zienswijze grotendeels overgenomen. De voorlopige vertaling van deze restitutie naar gemeenten laat zien dat Hilversum € 800.000 terug krijgt. Op dezelfde dag heeft het algemeen bestuur van de Regio eveneens de bestuursrapportage 2023 vrijgegeven voor zienswijze van de Raden. Deze bestuursrapportage laat een groot nadeel zien. Voor Hilversum betreft het een nadeel van € 1,2 miljoen. Hiervan heeft € 700.000 betrekking op het doelgroepenvervoer. De lasten stijgen door meer vervoersbewegingen, een hogere NEA-index en een andere tariefstructuur op het leerlingenvervoer. Daarnaast heeft de Regio, naast een aantal kleine aanpassingen, de vastgestelde CAO verwerkt, wat tot een nadeel leidt van € 500.000. Per saldo leidt de verwerking van de jaarrekening en de bestuursrapportage van de Regio tot een nadeel van € 400.000 voor de gemeente Hilversum.</p> <p>Het nadeel van afgerond € 400.000 heeft effect op de volgende programma's:</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: Nadeel € 47.000 Programma 2 Zorg: Nadeel € 296.000 Programma 3 Werken: Nadeel € 18.000 Programma 4 Bestuur: Nadeel € 39.000</p>			

Septembercirculaire 2023	4.451	0	4.451
<p>De septembercirculaire van het Gemeentefonds heeft invloed op zowel de inkomsten als de uitgaven van de gemeente. Na verwerking van alle wijzigingen resulteert er voor 2023 een positief effect van € 1,120 miljoen. De Raad is op de hoogte gesteld van de verwerking van de septembercirculaire 2023 via raadsinformatiebrief 2023-81. De middelen die voortvloeien uit de septembercirculaire worden als baten geboekt in programma 5 en vervolgens, waar nodig, verdeeld over de diverse programma's:</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: Lasten € 4.000 Programma 2: Zorg: Lasten € 519.000 (met name loon en prijscompensatie) Programma 3 Werken: Lasten 4.450.500 (met name energiecompensatietoeslag 2023) Programma 4 Bestuur: Lasten € 7.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitatie: Baten € 6.100.500</p>			
SPUK Specifieke uitkeringen en overige bijdragen - Programma Werken	900	-900	0
<p>Afgelopen periode is een stijging te zien van het aantal specifieke uitkeringen (SPUKs). Een SPUK is een rijksregeling waar de uitgaven onder bepaalde voorwaarde worden bekostigd door het Rijk. Middels losse beschikkingen worden deze middelen aan de gemeente toegekend. Uitgangspunt bij deze regelingen is dat deze saldo neutraal worden uitgevoerd. Daarnaast loopt de uitvoering vaak over enkele jaren. Om te voorkomen dat de uitvoering van deze regelingen tot (grote) verschillen in de jaarrekening leiden wordt voorgesteld de verwachte lasten en baten te verwerken in de begroting. Het gaat om de volgende SPUK: Mobiliteitsteam: €900.000</p>			
Totaal verschillen	8.440	-700	7.740

3.4 Bestuur

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000
- is voordeel/+ is nadeel

Omschrijving	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023
Actualisatie kapitaallasten 2023	229	0	229
<p>De belangrijkste reden voor de financiële afwijking wordt veroorzaakt door het feit dat kredieten die in 2022 zijn afgesloten leiden tot kapitaallasten in 2023. In 2022 werden er minder kredieten afgesloten dan oorspronkelijk begroot, vooral voor onderwijshuisvesting en sportaccommodaties, wat in 2023 resulteert in een voordeel van € 700.000. Daarnaast zijn er andere voor- en nadelen die elkaar grotendeels opheffen:</p> <p>a) Een nadeel van € 95.000 door het afschrijven van de resterende boekwaarde van verkochte activa.</p> <p>b) Kapitaallasten voor nieuwe initiatieven op basis van het coalitieakkoord, zoals het verbeteren van de verkeersveiligheid voor voetgangers en fietsers en fietsveiligheid rondom scholen, waarvoor nog geen uitgaven zijn gedaan, wat leidt tot een voordeel van € 50.000.</p> <p>c) Financiële afwijkingen met betrekking tot rioleringskosten ten opzichte van de begroting worden verrekend met de egalisatievoorziening riolering, wat resulteert in een voordeel van € 45.000 voor de kapitaallasten.</p> <p>Het voordeel van afgerond € 700.000 heeft effect op een viertal programma's: Programma 1 Wonen en Leven: Nadeel € 235.000 Programma 2 Zorg: Voordeel € 370.000 Programma 4 Bestuur: Nadeel € 229.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitatie: Voordeel € 793.000</p>			
Beveiliging publiekshal Stads kantoor en de receptie van het Raadhuis	100	0	100
<p>De gemeente Hilversum hecht grote waarde aan de veiligheid van medewerkers en bezoekers in het Stads kantoor. De doelstelling is om de hal van het Stads kantoor als een veilige en comfortabele omgeving te laten fungeren, waarbij er snel, effectief en professioneel wordt ingegrepen bij onveilige situaties (interventie). Om deze reden is beveiligingspersoneel ingezet in de publiekshal van het Stads kantoor en bij de receptie van het Raadhuis. De geraamde kosten hiervoor bedragen in 2023 ongeveer € 100.000.</p>			
Drukwerk en poststukken - volume toename en prijsstijging	90	0	90
<p>De kosten voor het verzenden van poststukken, printen en drukwerk moeten met € 90.000 worden verhoogd vanwege een voortdurende stijging in het volume van drukwerk, een toename in het volume van poststukken en stijgende prijzen. Deze extra structurele kosten zijn al opgenomen in de meerjarenbegroting 2024-2027, maar zijn nog niet verwerkt in de begroting 2023.</p>			
Gevolgen meicirculaire 2023	0	17	17
<p>De meicirculaire heeft gevolgen voor zowel de inkomsten van de gemeente als de uitgaven van de gemeente. De middelen die voortvloeien uit de meicirculaire worden als baten geboekt in programma 5 en vervolgens verdeeld over de diverse programma's:</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: Lasten € 114.000 Programma 2: Zorg: lasten € 1.118.700 Programma 3 Werken: lasten 1.571.000 Programma 4 Bestuur: Lasten € 17.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitatie: Baten € 3.396.000</p>			
Herdenken en vieren	50	0	50
<p>De gemeente Hilversum organiseert herdenkingen en vieringen in samenwerking met partners uit de samenleving. Op 18 juli 2023 is een collegevoorstel goedgekeurd waarin staat dat de budgetten voor deze activiteiten worden samengevoegd in deze boeking. Het betreft daarmee een programma overstijgende, budget neutrale wijziging.</p> <p>Programma 4 Bestuur: + € 50.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitatie: - € 50.000</p>			

Hyperconverged Infrastructure (HCI)	90	0	90
<p>Momenteel wordt er gewerkt conform begroting aan de implementatie van een Hyperconverged Infrastructure (HCI), een benadering voor het bouwen en beheren van IT-infrastructuur waarin diverse componenten zoals servers, opslag en netwerkkapparatuur zijn geïntegreerd in één enkele oplossing. De implementatie is complex en kent helaas tegenslag in techniek. de gegunde prestatie van de werkplek servers is nog niet geleverd. Dit leidt tot aanvullende exploitatiekosten voor tijdelijke licenties van € 90.000. Gelijktijdig zijn andere software-implementaties binnen sociaal en financieel domein in gang gezet. De implementatie in het sociaal domein is stopgezet omdat de leverancier niet in staat is te leveren wat in de aanbesteding is toegezegd. Op een later tijdstip wordt met leverancier mogelijke juridische afspraken gemaakt over compensatie hiervan en andere meerkosten. Het contract met de huidige leverancier wordt nu verlengd en een nieuwe aanbesteding wordt voorbereid. Vooralsnog leidt dit nu niet tot extra out-of-pocket uitgaven maar wel tot een extra inspanning in de organisatie. Er wordt onderzocht of dit juridische verhaalbaar is. De implementatie van het ERP-pakket in het financiële domein heeft vertraging opgelopen vanwege een mogelijke inconsistentie tussen wat daadwerkelijk geleverd kan worden en wat in de aanbestedingsdocumenten is opgenomen. In samenspraak met de leverancier worden de eventuele mogelijkheden voor een verdere implementatie bekeken. Deze financiële risico's zijn vermeld in de risicoparagraaf van de begroting onder nummer R 218.</p>			
Omzetting en doorbelasting naar taakveld overheveling fte SD	-56	0	-56
<p>Binnen het sociaal domein heeft een formatiewijziging plaatsgevonden. Het gaat om 0,67 fte adviseur III, die ondergebracht wordt bij het team Sociaal Beleid, onderdeel van het Sociaal Domein. Het betreft een budget neutrale mutatie waarbij de formatie wordt overgeheveld van programma 4 bestuur naar programma 2 zorg.</p> <p>Programma 2 Zorg: + € 56.000 Programma 4 Bestuur: - € 56.000</p>			
Regio Gooi en Vechtstreek jaarrekening 2022 en bestuursrapportage 2023	39	0	39
<p>Op 7 september 2023 heeft het algemeen bestuur van de Regio Gooi en Vechtstreek (Regio) besloten om van het resultaat over 2022 voor € 2,5 miljoen te restitueren aan de deelnemende gemeenten. Hierin is de door Hilversum ingediende zienswijze grotendeels overgenomen. De voorlopige vertaling van deze restitutie naar gemeenten laat zien dat Hilversum € 800.000 terug krijgt. Op dezelfde dag heeft het algemeen bestuur van de Regio eveneens de bestuursrapportage 2023 vrijgegeven voor zienswijze van de Raden. Deze bestuursrapportage laat een groot nadeel zien. Voor Hilversum betreft het een nadeel van € 1,2 miljoen. Hiervan heeft € 700.000 betrekking op het doelgroepenvervoer. De lasten stijgen door meer vervoersbewegingen, een hogere NEA-index en een andere tariefstructuur op het leerlingenvervoer. Daarnaast heeft de Regio, naast een aantal kleine aanpassingen, de vastgestelde CAO verwerkt, wat tot een nadeel leidt van € 500.000. Per saldo leidt de verwerking van de jaarrekening en de bestuursrapportage van de Regio tot een nadeel van € 400.000 voor de gemeente Hilversum.</p> <p>Het nadeel van afgerond € 400.000 heeft effect op de volgende programma's: Programma 1 Wonen en Leven: Nadeel € 47.000 Programma 2 Zorg: Nadeel € 296.000 Programma 3 Werken: Nadeel € 18.000 Programma 4 Bestuur: Nadeel € 39.000</p>			
Samenwerkingsverbanden	170	0	170
<p>De samenwerkingsbijdragen aan de ROM Utrecht, het A&O-fonds, Stedennetwerk G40, Platform 31 en het lidmaatschap van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) nemen in 2023 met € 170.000 toe ten opzichte van de begroting. Het nadeel van afgerond € 170.000 heeft in 2022 tot een nadeel van afgerond € 90.000 geleid. In verband met het lidmaatschap van de Vereniging Nederlandse Gemeenten is er sprake van een nadeel van circa € 80.000. In de afgelopen jaren werd dit nadeel gecompenseerd met de overige voordelen uit hetzelfde beleidsveld daarmee was het niet noodzakelijk om de begroting structureel bij te stellen. Door de stijgende kosten op de overige onderdelen is het niet meer mogelijk om de samenwerkingsbijdragen binnen de huidige begroting op te vangen. Het structurele effect wordt met de voorjaarsnota 2024 bijgesteld.</p>			

Septembercirculaire 2023	7	0	7
<p>De septembercirculaire van het Gemeentefonds heeft invloed op zowel de inkomsten als de uitgaven van de gemeente. Na verwerking van alle wijzigingen resulteert er voor 2023 een positief effect van € 1,120 miljoen. De Raad is op de hoogte gesteld van de verwerking van de septembercirculaire 2023 via raadsinformatiebrief 2023-81. De middelen die voortvloeien uit de septembercirculaire worden als baten geboekt in programma 5 en vervolgens, waar nodig, verdeeld over de diverse programma's:</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: Lasten € 4.000 Programma 2: Zorg: Lasten € 519.000 (met name loon en prijscompensatie) Programma 3 Werken: Lasten 4.450.500 (met name energiecompensatietoeslag 2023) Programma 4 Bestuur: Lasten € 7.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitatie: Baten € 6.100.500</p>			
Sociaal Werkgeverschap	50	0	50
<p>De gemeente hecht waarde aan het creëren van kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en biedt daarom werkplekken aan deze groep. In 2023 zijn er meer van deze werkplekken aangeboden dan begroot, wat resulteert in een budgetoverschrijding van ongeveer € 50.000 in 2023.</p>			
Sturingsdashboards en dataplatform	100	0	100
<p>In 2023 wordt een overschrijding van ongeveer € 100.000 verwacht, mede als gevolg van de groeiende vraag naar sturingsdashboards vanuit de vakafdelingen en de vervroegde start van de vervanging van het dataplatform.</p>			
Toenemende energielasten	25	0	25
<p>De energiemarkt voor gas en elektra is erg in beweging geweest en de prijzen zijn het afgelopen jaar explosief gestegen ten opzichte van 2021. In de voorjaarsnota 2023 is de te ontvangen compensatie via het rijk, verwerkt in de begroting. Voor zover wij nu kunnen inschatten, blijft er aan het einde van het jaar nog een tekort over van afgerond € 550.000 ten opzichte van de begroting 2023. Het huidige energiecontract heeft een looptijd van oktober 2022 tot en met 31 december 2023. Dit jaar wordt samen met de andere gemeenten uit regio Gooi en Vechtstreek een nieuwe aanbesteding gehouden voor een vervolgcontract na 2023. In de voorjaarsnota wordt de begroting, op basis van het nieuwe contract, bijgesteld.</p> <p>Het nadeel van afgerond € 550.000 heeft effect op de volgende programma's: Programma 1 Wonen en Leven: Nadeel € 313.000 Programma 2 Zorg: Nadeel € 33.000 Programma 4 Bestuur: Nadeel € 25.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitatie: Nadeel € 179.000</p>			
Toenemende kosten griffie, raad en rekenkamer	50	0	50
<p>Er wordt een kostenoverschrijding verwacht met betrekking tot de werkzaamheden van de griffie, de raad en de rekenkamer. In 2023 zijn er onder andere hogere vaste onkostenvergoedingen voor raadsleden en meer rekenkameronderzoeken dan oorspronkelijk ingeschat, wat bijdraagt aan deze overschrijding. De overschrijding bedraagt in 2023 ongeveer €50.000.</p>			
Uitvoeringsplan mensenhandel 2023	-45	0	-45
<p>Op 18 juli is de raad geïnformeerd over het uitvoeringsplan Mensenhandel 2023 - 2024 Hilversum. Het uitvoeringsplan richt zich op de strijd tegen mensenhandel door actief in te zetten op preventie, opsporing en bestrijding van mensenhandel en dat we zorgdragen voor een effectieve bescherming en ondersteuning van de slachtoffers. De financiële effecten zijn al verwerkt in de begroting, middels deze boeking worden de budgetten op de correcte plek in de begroting gealloceerd. Het betreft daarmee een budgetneutrale bijsturing.</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: + € 45.000 Programma 4 Bestuur: - € 45.000</p>			
Veiligheidsregio	668	0	668
<p>Op 8 november 2023 is de raad middels de zienswijze 'begrotingswijziging Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek' (VRGV) geïnformeerd over het nadeel als gevolg van loon- en prijsstijging van €1.580.000. Voor de gemeente Hilversum betekent dit een nadeel van € 668.340. Ondanks dat de VRGV verder inzet om het begrotingstekort te beperken wordt de kans wordt klein geacht dat de Veiligheidsregio het verwachte omvangrijke nadeel volledig kan opvangen zonder daar effect op de bedrijfsvoering van te ondervinden. Met deze financiële bijstelling is nog geen rekening gehouden met het FLO-dossier. Het meerjarenperspectief zoals opgenomen in de Hilversumse begroting sluit vooralsnog aan met de Programmabegroting 2024 van de Veiligheidsregio.</p>			

Vervroegde tweede Kamerverkiezingen november 2023	365	0	365
De Tweede Kamerverkiezingen van 2023 zijn onverwacht en worden gehouden vanwege het plotselinge aftreden van het kabinet. Gemeenten ontvangen jaarlijks geld via de algemene uitkering in het Gemeentefonds. De kosten voor de vervroegde Tweede Kamerverkiezing moeten betaald worden uit deze middelen, aldus het rijk. Derhalve is er geen aanvullende vergoeding omdat de Tweede Kamerverkiezing vervroegd is. De geschatte totale kosten voor het organiseren van de Tweede Kamerverkiezingen, inclusief centrale telling en post -en drukwerk, bedragen ongeveer € 365.000.			
Totaal verschillen	1.932	17	1.949

3.5 Financiën en grondexploitaties

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000
- is voordeel/+ is nadeel

Omschrijving	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023
Actualisatie GREX 2023	2.361	-2.447	-86
De raad heeft op 14 juni de geactualiseerde grondexploitaties 2023 vastgesteld. De meerjarige gevolgen van de actualisatie op de onderhandenwerk worden in de begroting 2024 verwerkt. Voor een meer gedetailleerd overzicht wordt verwezen naar de Nota Grondexploitaties 2023 waarin de verschillen tussen de actualisatie 2022 en 2023 nader verklaard worden.			
Actualisatie kapitaallasten 2023	-793	0	-793
<p>De belangrijkste reden voor de financiële afwijking wordt veroorzaakt door het feit dat kredieten die in 2022 zijn afgesloten leiden tot kapitaallasten in 2023. In 2022 werden er minder kredieten afgesloten dan oorspronkelijk begroot, vooral voor onderwijshuisvesting en sportaccommodaties, wat in 2023 resulteert in een voordeel van € 700.000. Daarnaast zijn er andere voor- en nadelen die elkaar grotendeels opheffen:</p> <p>a) Een nadeel van € 95.000 door het afschrijven van de resterende boekwaarde van verkochte activa.</p> <p>b) Kapitaallasten voor nieuwe initiatieven op basis van het coalitieakkoord, zoals het verbeteren van de verkeersveiligheid voor voetgangers en fietsers en fietsveiligheid rondom scholen, waarvoor nog geen uitgaven zijn gedaan, wat leidt tot een voordeel van € 50.000.</p> <p>c) Financiële afwijkingen met betrekking tot rioleringskosten ten opzichte van de begroting worden verrekend met de egalisatievoorziening riolering, wat resulteert in een voordeel van € 45.000 voor de kapitaallasten.</p> <p>Het voordeel van afgerond € 700.000 heeft effect op een viertal programma's: Programma 1 Wonen en Leven: Nadeel € 235.000 Programma 2 Zorg: Voordeel € 370.000 Programma 4 Bestuur: Nadeel € 229.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitaties: Voordeel € 793.000</p>			
Actualisatie rentelasten en rentebaten 2023	-397	-350	-747
Door de Rijksvergoeding voor de opvang van Ontheemden uit Oekraïne heeft de gemeente Hilversum de afgelopen en komende maanden meer dan voldoende liquide middelen tot zijn beschikking. Daardoor is het nu niet nodig een langlopende lening van € 12 miljoen aan te trekken zoals was begroot. (Het rentevoordeel ten opzichte van de begroting 2023 komt daarmee uit op € 282.000). Daarnaast maken we minder gebruik van onze korte financieringsfaciliteit bij de Bank Nederlandse Gemeente (Dit levert een rentevoordeel van € 115.000 ten opzichte van de begroting 2023). De overtollige liquide middelen (per september 2023 € 27 miljoen) hebben we (verplicht) ondergebracht bij het rijk (schatkistbankieren). We ontvangen hiervoor een rentevergoeding van ingeschat ongeveer € 350.000 die niet was begroot voor 2023.			
Fiscaliteit regio Gooi en Vechtstreek	365	0	365
In de jaarrekening van 2022 heeft de gemeente Hilversum een bedrag van € 365.000 opgenomen als te verrekenen btw-voordeel. Dit bedrag was gebaseerd op een aanvraag bij het btw-compensatiefonds, waarbij de Regio Gooi en Vechtstreek de btw-teruggave had gemeld. De Regio kon echter geen aanspraak maken op het btw-compensatiefonds, waardoor de btw-teruggave naar de deelnemende gemeenten werd doorgeschoven. Alle gemeenten, inclusief Hilversum, gingen ervan uit dat ze dit bedrag mochten behouden en namen het als voordeel op in hun jaarrekeningen. In 2023 werd duidelijk dat de Regio eigenlijk had verwacht dat zij, en niet de gemeenten, de uiteindelijke ontvangers van deze bedragen zouden zijn. Dit resulteerde in 2023 in een nadeel van € 365.000 voor Hilversum. Om dergelijke misverstanden in de toekomst te voorkomen, hebben de gemeentelijke fiscalisten onlangs de procedure voor btw-afrekeningen en compensabele btw met de Regio besproken. Wij stellen voor onze begroting hierop aan te passen in plaats van het in rekening brengen bij de regio. Bij het in rekening brengen bij de regio zullen de lasten namelijk alsnog via de jaarrekening bij de deelnemende gemeenten worden neergelegd.			

Gevolgen meicirculaire 2023	0	-3.396	-3.396
<p>De meicirculaire heeft gevolgen voor zowel de inkomsten van de gemeente als de uitgaven van de gemeente. De middelen die voortvloeien uit de meicirculaire worden als baten geboekt in programma 5 en vervolgens verdeeld over de diverse programma's:</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: Lasten € 114.000 Programma 2: Zorg: lasten € 1.118.700 Programma 3 Werken: lasten 1.571.000 Programma 4 Bestuur: Lasten € 17.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitaties: Baten € 3.396.000</p>			
Herdenken en vieren	-50	0	-50
<p>De gemeente Hilversum organiseert herdenkingen en vieringen in samenwerking met partners uit de samenleving. Op 18 juli 2023 is een collegevoorstel goedgekeurd waarin staat dat de budgetten voor deze activiteiten worden samengevoegd in deze boeking. Het betreft daarmee een programma overstijgende, budgetneutrale wijziging.</p> <p>Programma 4 Bestuur: + € 50.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitaties: - € 50.000</p>			
Reallocatie budget Sanering Circusterrein	-500	0	-500
<p>Bij de voorjaarsnota 2023 is het meerjarige budget t.b.v. de bodemsanering op het Circusterrein abusievelijk begroot in programma 5 'Financiën en Grondexploitaties'. Echter worden deze werkzaamheden uitgevoerd in het kader van milieubeheer t.b.v wonen en leefomgeving. Daarom wordt middels deze wijziging het budget herschikt van programma 5 'Financiën en Grondexploitaties' naar programma 1 'Wonen en Leven'. Het betreft daarmee een budgetneutrale wijziging.</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: + € 500.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitaties: - € 500.000</p>			
SaaS: Belastingapplicatie van investering naar exploitatie	60	0	60
<p>In het bestaande investeringsprogramma is een investeringskrediet opgenomen voor de nieuwe belastingapplicatie. Uit de aanbesteding blijkt dat er een SaaS- oplossing komt, waardoor de lasten niet langer opgenomen mogen worden in het investeringsprogramma, maar direct ten laste van de exploitatie moeten worden gebracht. Van de investering van € 200.000 komt € 140.000 ten laste van 2024 en € 60.000 (middels de eindejaarsrapportage) ten laste van 2023. De structurele licentiekosten zijn reeds opgenomen in de begroting.</p>			
Septembercirculaire 2023	0	-6.101	-6.101
<p>De septembercirculaire van het Gemeentefonds heeft invloed op zowel de inkomsten als de uitgaven van de gemeente. Na verwerking van alle wijzigingen resulteert er voor 2023 een positief effect van € 1,120 miljoen. De Raad is op de hoogte gesteld van de verwerking van de septembercirculaire 2023 via raadsinformatiebrief 2023-81. De middelen die voortvloeien uit de septembercirculaire worden als baten geboekt in programma 5 en vervolgens, waar nodig, verdeeld over de diverse programma's:</p> <p>Programma 1 Wonen en Leven: Lasten € 4.000 Programma 2: Zorg: Lasten € 519.000 (met name loon en prijscompensatie) Programma 3 Werken: Lasten 4.450.500 (met name energiecompensatietoeslag 2023) Programma 4 Bestuur: Lasten € 7.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitaties: Baten € 6.100.500</p>			
Toenemende energielasten	236	-57	179
<p>De energiemarkt voor gas en elektra is erg in beweging geweest en de prijzen zijn het afgelopen jaar explosief gestegen ten opzichte van 2021. In de voorjaarsnota 2023 is de te ontvangen compensatie via het rijk, verwerkt in de begroting. Voor zover wij nu kunnen inschatten, blijft er aan het einde van het jaar nog een tekort over van afgerond € 550.000 ten opzichte van de begroting 2023. Het huidige energiecontract heeft een looptijd van oktober 2022 tot en met 31 december 2023. Dit jaar wordt samen met de andere gemeenten uit regio Gooi en Vechtstreek een nieuwe aanbesteding gehouden voor een vervolgcontract na 2023. In de voorjaarsnota wordt de begroting, op basis van het nieuwe contract, bijgesteld.</p> <p>Het nadeel van afgerond € 550.000 heeft effect op de volgende programma's: Programma 1 Wonen en Leven: Nadeel € 313.000 Programma 2 Zorg: Nadeel € 33.000 Programma 4 Bestuur: Nadeel € 25.000 Programma 5 Financiën en Grondexploitaties: Nadeel € 179.000</p>			

Verkoopkosten panden	-100	0	-100
De begroting voor verkoopkosten van gemeentelijk vastgoed, inclusief taxatiekosten en makelaarscourtage, was gebaseerd op 5% van de verwachte verkoopprijs. In werkelijkheid vallen de lasten lager uit, dit leidt tot een voordeel van € 100.000 in 2023.			
Totaal verschillen	1.182	-12.350	-11.168

4. Investerings

Door interne en externe factoren is het soms noodzakelijk een investeringskrediet tussentijds bij te stellen ofwel te actualiseren. In deze Eindejaarsrapportage wordt gerapporteerd over de wijziging die in het lopende jaar is opgetreden. Het gaat hier om het verwerken van reeds genomen besluiten en de afwijkingen groter dan € 500.000 of meer dan 10% van het krediet. Zo ontstaat een actueel en compleet beeld van de investeringsplanning.

De raad wordt voorgesteld om de kredieten te verhogen met € 200.000. Deze stijging is toe te rekenen aan het project 1e kanaalbrug. De voorgestelde wijziging zal op termijn leiden tot een toename van de kapitaallasten. Deze last ontstaat pas wanneer de investering wordt afgerond of in gebruik wordt genomen. Hierdoor is het effect op de kapitaallasten in 2023 nihil.

Toelichting op de wijzigingen

omschrijving investering	geraamde krediet	bedragen x € 1.000	
		Wijziging	Gewijzigd krediet
1. Wijzigingsovereenkomsten realisatie plan Huydecopersweg		1.040	1.040
Subsidie RWS Realisatie plan Huydecopersweg		-1.040	-1.040
2. Herstel 1e Kanaalbrug	402	200	602
3. Samenwerking en overdracht beheer watersysteem		300	300
Vermindering krediet GWP gemalen 2021	448	-100	348
Vermindering krediet GWP gemalen 2022	398	-200	198
Totaal programma 1	1.248	200	1.448
Totaal bedrag bijstellingen	1.248	200	1.448

1. Wijzigingsovereenkomsten realisatie plan Huydecopersweg

In september is de raad geïnformeerd over de gewijzigde overeenkomst om het Plan Huydecopersweg te kunnen realiseren (RIB 2023-69). De financiële gevolgen van de wijzigingen, zoals aangegeven in de wijzigingsovereenkomsten, zijn voor de gemeente Hilversum budgetneutraal. De kosten worden gedekt uit de middelen van Rijkswaterstaat. Daarom wordt een budgetneutraal krediet verwerkt in het investeringsprogramma 2023.

2. Herstel 1e Kanaalbrug (€ 200.000)

De kosten voor het herstel van de kanaalbrug zijn €400.000 hoger dan oorspronkelijk begroot, en dit komt door de volgende redenen:

- Na de aanbesteding van de brug werden fouten en omissies ontdekt in het bestek en de kostenberekening.
- Na overleg met de aannemer werd een uitvoeringsvariant ontwikkeld met een aanzienlijk langere levensduur, wat op lange termijn tot lagere kosten zal leiden.
- Constructeurs adviseerden om een hogere verkeersklasse toe te passen, waardoor de brug beter bestand is tegen zwaarder verkeer en de constructie robuuster wordt.

Een deel van het tekort kan worden gecompenseerd door aanbestedingsvoordelen op het krediet 'Afgeschreven wegen 2018' uit dezelfde jaarschijf 2018 (Noord fase 3 en ventweg Loosdrechtseweg). Voor het resterende tekort wordt een extra budget van €200.000 aangevraagd.

3. Samenwerking en overdracht beheer watersysteem

In 2022 is een overeenkomst met het waterschap Amstel Gooi en Vecht aangegaan over het onderhoud van de oppervlaktewateren in Hilversum. Tegelijk met de herontwikkeling Oude Haven gaat het waterschap hier de waterbodem baggeren. Hilversum spant zich in voor het nemen van emissie reducerende maatregelen, geraamd op € 300.000. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd via RIB 2022-78. De uitvoering van deze maatregelen staat gepland voor 2024/2025. Deze kosten worden gefinancierd met het overgebleven budget van GWP-gemalen, jaarschijf 2021 en 2022, respectievelijk €100.000 en €200.000. In deze jaren waren de vervangingskosten van gemalen lager dan verwacht vanwege gunstigere aanbestedingen en het uitstellen van enkele investeringen op basis van inspectieresultaten.

5. Overzicht van taakvelden per programma

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Begroting 2023			2024	2025	2026	2027
	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
0.10 Mutaties reserves	13.196	-1.334	11.863	6.315	964	1.036	1.258
0.63 Parkeerbelasting		-5.090	-5.090	-6.245	-7.250	-7.250	-7.250
2.1 Verkeer en vervoer	21.823	-3.734	18.089	15.837	15.919	15.543	15.159
2.2 Parkeren	4.712	-1.294	3.418	3.955	4.846	4.803	4.738
2.4 Economische havens en waterwegen	474	-67	407	608	448	436	434
5.1 Sportbeleid en activering	1.866	-662	1.203	1.481	1.596	1.545	1.445
5.2 Sportaccommodaties	4.066	-2.134	1.932	1.485	1.358	1.332	1.266
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	5.173	-843	4.330	4.126	4.321	4.315	4.307
5.4 Musea	1.288	-368	920	1.137	1.124	1.122	1.121
5.5 Cultureel erfgoed	1.087	-33	1.054	1.133	977	974	972
5.6 Media	2.846	-2	2.845	2.864	2.955	2.883	2.883
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6.951	-7.797	-846	6.760	7.037	7.002	7.014
7.2 Riolering	7.411	-8.923	-1.512	-1.933	-2.202	-2.614	-2.722
7.3 Afval	10.447	-12.684	-2.237	-2.946	-2.939	-3.281	-3.700
7.4 Milieubeheer	7.270	-2.461	4.810	4.053	4.294	4.212	4.235
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	460	-338	122	201	205	199	195
8.1 Ruimtelijke ordening	5.124	-457	4.667	3.094	2.964	2.956	2.952
8.3 Wonen en bouwen	4.955	-3.287	1.668	3.320	3.179	3.013	2.935
01 Wonen en leven	99.148	-51.507	47.640	45.244	39.795	38.227	37.242
0.10 Mutaties reserves	279		279				
4.2 Onderwijshuisvesting	10.677	-519	10.159	10.796	9.555	8.712	8.516
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	8.620	-4.863	3.757	3.317	3.148	3.146	3.145
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	41.561	-33.865	7.696	13.932	14.595	14.622	14.444
6.2 Toegang	2.047	-4	2.043	3.603	3.564	3.548	3.546
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	5.327	-508	4.819	5.036	5.032	5.029	5.028
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	150	-150					
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	10.310	-406	9.904	9.383	9.099	7.976	7.976
6.71B Begeleiding (WMO)	6.810		6.810	7.110	7.110	7.110	7.110
6.71C Dagbesteding (WMO)	1.012		1.012	1.170	270	270	270
6.72A Jeugdhulp begeleiding	7.864	-16	7.848	6.062	6.069	6.069	6.068
6.72B Jeugdhulp behandeling	10.400		10.400	11.320	11.320	11.320	11.320
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	1.990		1.990	1.898	1.898	1.898	1.898
6.73A Pleegzorg	850		850	985	1.020	1.020	1.020
6.73B Gezinsgericht	950		950				
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	2.523	-73	2.450	2.000	2.000	2.000	2.000
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	1.758		1.758	1.968	1.968	1.968	1.968

6.74C	Gesloten plaatsing	320		320	420	420	420	420
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	318		318				
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	12.175	-168	12.007	13.106	13.110	13.109	13.109
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang	5.263		5.263	5.115	5.115	4.860	4.860
6.82A	Jeugdbescherming	1.903	-6	1.897	2.150	2.147	2.146	2.145
6.82B	Jeugdreclassering	250		250	160	160	160	160
7.1	Volksgezondheid	4.281	-614	3.668	3.442	3.446	3.437	3.438
02	Zorg	137.638	-41.192	96.446	102.972	101.046	98.820	98.441
0.10	Mutaties reserves		-350	-350	-300	-300	-150	
3.1	Economische ontwikkeling	3.754	-15	3.739	3.901	3.821	3.672	3.646
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	46		46	47	46	45	45
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	304	-657	-353	-623	-631	-638	-645
3.4	Economische promotie	688	-1	687	694	694	693	693
6.3	Inkomensregelingen	56.921	-33.101	23.820	13.276	13.038	12.876	12.720
6.4	Begeleide participatie	7.492	-1	7.491	7.143	6.991	6.968	6.969
6.5	Arbeidsparticipatie	6.788	-929	5.859	5.536	5.543	5.527	5.373
03	Werken	75.991	-35.053	40.939	29.674	29.202	28.994	28.801
0.1	Bestuur	4.197	-3	4.194	4.150	4.149	4.149	4.149
0.10	Mutaties reserves	38		38	38	38	38	38
0.2	Burgerzaken	2.610	-1.263	1.346	757	614	530	509
0.4	Overhead	40.309	-847	39.462	37.706	35.490	35.017	34.527
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	9.709	-14	9.695	10.136	10.205	10.200	10.054
1.2	Openbare orde en veiligheid	4.903	-242	4.662	5.047	5.317	5.158	5.349
04	Bestuur	61.766	-2.369	59.396	57.834	55.813	55.092	54.625
0.10	Mutaties reserves	254	-9.039	-8.785	839	10.801	1.083	1.000
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	2.063	-5.945	-3.882	-4.641	628	626	624
0.5	Treasury	-323	-732	-1.055	14	48	896	1.227
0.61	OZB woningen	1.084	-12.469	-11.386	-11.588	-11.796	-12.213	-12.947
0.62	OZB niet-woningen	823	-11.817	-10.993	-11.546	-12.060	-12.417	-12.783
0.64	Belastingen overig	1.333	-745	588	944	754	752	751
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		-209.367	-209.367	-215.357	-225.893	-216.017	-220.830
0.8	Overige baten en lasten	-806		-806	3.036	9.119	15.595	22.338
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	1.124		1.124	-49	113	113	-113
8.2	Grond exploitatie (niet bedrijventerrein)	5.337	-5.943	-606	2.623	2.428	2.001	1.998
05	Financiën en grondexploitaties	10.890	-256.057	-245.166	-235.725	-225.856	-219.581	-218.735
Totaal		385.433	-386.178	-745	0	0	1.553	374